

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

պարոն ՀՈՎԻԿ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆԻՆ

Հարգելի պարոն Արրահամյան

Ձեզ ենք ներկայացնում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության եզրակացությունը Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի պատգամավորներ Գալուստ Մահակյանի, Հերմինե Նադդայանի և Արաիկ Հովհաննիսյանի՝ օրենսդրական նախաձեռնության կարգով ներկայացրած «Հայաստանի Հանրապետության ընտանեկան օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին», «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին», «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին», «Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին և «Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքների նախագծերի փաթեթի վերաբերյալ:

1. «Հայաստանի Հանրապետության ընտանեկան օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի վերաբերյալ հայտնում ենք, որ՝

1) համաձայն 1-ին հոդվածի՝ նախատեսվում է կնոջ համար ամուսնական տարիքը սահմանել 18 տարին: Մեր կարծիքով նշված հանգամանքը վատթարացնում է կնոջ համար օրենսգրքով

նախատեսված պայմանները: Մասնավորապես, սահմանափակում է կնոջ հնարավորություններն ավելի վաղ տարիքում՝ 17 տարեկանում ամուսնանալու հարցում:

Բացի դրանից, համաձայն վիճակագրական տվյալների, Հայաստանի Հանրապետությունում քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման մարմիններում վերջին երեք տարվա ընթացքում շուրջ երեք հարյուր 17 տարեկան կնոջ ամուսնություն է գրանցվել: Արդյունքում ստացվում է տարեկան հարյուր ամուսնություն.

2) 3-րդ հոդվածի անհրաժեշտությունը չկա, քանի որ օրենսգրքի հենց նույն՝ 24-րդ հոդվածն արդեն իսկ ամրագրում է ամուսինների հավասար իրավունքներն ու հնարավորությունները:

Միաժամանակ, ամուսինների հավասարության սկզբունքն ամրագրված է նաև Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 35-րդ հոդվածով.

3) 4-րդ հոդվածով նախատեսված լրացումը լուրջ հիմնավորման կարիք ունի, քանի որ պարզ չէ, թե՝

ա. ինչ չափանիշներով է որոշվելու, թե չաշխատող ամուսինը զբաղվե՞լ է արդյոք տնային տնտեսությամբ, նպաստե՞լ է ամուսնու կարիերայի աճին և այլն,

բ. ինչ «արդարացի փոխհատուցման» մասին է խոսքը, ինչ կարգով և ում կողմից է այն տրամադրվելու, պետության, թե՛ ամուսնու: Նույն դիտողությունը վերաբերում է նաև «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի 4-րդ հոդվածին:

Բացի դրանից՝ անհրաժեշտ է նկատի ունենալ նաև, որ, համաձայն Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 201-րդ և Հայաստանի Հանրապետության ընտանեկան օրենսգրքի 26-րդ հոդվածների՝ ամուսնության ընթացքում ամուսինների ձեռք բերած գույքը նրանց համատեղ սեփականությունն է, եթե այլ բան նախատեսված չէ նրանց միջև կնքված պայմանագրով:

2. «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի վերաբերյալ հայտնում ենք, որ՝

1) 1-ին հոդվածով նախատեսվող լրացումն ըստ էության անհավասար պայմաններ է ստեղծում ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու համար, քանի որ կնոջ համար ստեղծում է արտոնյալ պայմաններ: Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 2-րդ հոդվածը հավասար պայմաններ է սահմանում բոլոր ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվող անձանց՝ և տղամարդկանց, և կանանց համար: Նախագծով ներկայացված դրույթը չի բխում Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 33.1-ին հոդվածի պահանջներից և հակասում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 14.1-ին հոդվածին:

Բացի դրանից՝ օրենքի նախագծի նույն հոդվածում պարզ չէ, թե որոնք են «համապատասխան միջոցները» և պետությունն ինչպես է «ձեռնարկելու» դրանց իրականացումը:

2) 3-րդ հոդվածը լուրջ հիմնավորման կարիք ունի, քանի որ պարզ չէ, թե ինչպես է որոշվելու, թե որ ամուսիններից մեկն է նպաստել մյուսի կարիերայի աճին: Գտնում ենք, որ նման ձևակերպումը պրակտիկայում կարող է լուրջ խնդիրներ առաջացնել:

3) 4-րդ հոդվածն ավելորդ է, քանի որ օրենսգրքի 1058-րդ հոդվածը սահմանում է վնասի հատուցման համար պատասխանատվության ընդհանուր հիմքերը, ուստի, բռնության գործոնն առանձնացնելը սխալ է և խախտում է նշված հոդվածի հիմնական սկզբունքը:

3. «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի 1-ին հոդվածում «հոդվածը լրացնել նոր» բառերն անհրաժեշտ է փոխարինել «հոդվածի» բառով, իսկ «մեկ կնոջից ոչ պակաս» բառերը՝ «առնվազն մեկ կին» բառերով:

4. «Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի վերաբերյալ դիտողություններ չունենք:

5. «Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի վերաբերյալ հայտնում ենք, որ 1-ին հոդվածով նախատեսված «122.1-ին» հոդվածի վերնագիրն ու տեքստի բովանդակությունը չեն համապատասխանում միմյանց, մասնավորապես, վերնագրում նշվում է «հակելը» բառը, իսկ տեքստում՝ «դրդելը» բառը:

Բացի դրանից՝ գտնում ենք, որ առաջարկվող հոդվածի դիսպոզիցիան իրավակիրառ պրակտիկայում կարող է լուրջ խնդիրներ առաջացնել: Մասնավորապես, պարզ չէ, թե ինչպես պետք է ապացուցվի, որ ամուսինն իր գործողություններով դրդել է կնոջն ապօրինի արքրտ կատարելուն:

Նույն հոդվածում պարզաբանման կարիք ունի «ինքնաբոք» հասկացությունը:

Ելնելով նշվածից՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը գտնում է, որ ներկայացված օրենքների նախագծերի փաթեթը լրամշակման կարիք ունի:

Միաժամանակ հայտնում ենք, որ, ներկայացված օրենքների նախագծերի փաթեթը Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովում քննարկելիս, հարակից զեկուցմամբ հանդես կգա Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարի առաջին տեղակալ Գևորգ Մալխասյանը:

Հարգանքով՝

ՏԻԳՐԱՆ ՍԱԳՍՅԱՆ

Նախագիծ

Պ-934-21.06.2010-ՄԻ-010/0

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԸ**

**Հայաստանի Հանրապետության ընտանեկան օրենսգրքում փոփոխություններ եւ
լրացումներ կատարելու մասին**

Հոդված 1. Հայաստանի Հանրապետության 2004 թվականի նոյեմբերի 9-ի ընտանեկան օրենսգրքի (այսուհետ՝ օրենսգիրք) 10-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.

«1. Ամուսնության կնքման համար անհրաժեշտ են ամուսնացող տղամարդու եւ կնոջ փոխադարձ կամավոր համաձայնությունը եւ նրանց տամնութ տարեկան դառնալը:»

Հոդված 2. Ուժը կորցրած ճանաչել օրենսգրքի 13-րդ հոդվածի 3-րդ մասը

Հոդված 3. Օրենսգրքի 24-րդ հոդվածը լրացնել նոր 4-րդ մասով հետեւյալ բովանդակությամբ. «4. Ամուսիններն ունեն հավասար իրավունքներ եւ հավասար հնարավորություններ:»

Հոդված 4. Օրենսգրքի 7-րդ գլուխը լրացնել նոր 31.1-րդ հոսվածով հետեւյալ բովանդակությամբ.

*«Հոդված 31.1. ԱՄՈՒՄՆԱՅԱԾ, ՉԱՇԽԱՏՈՂ, ԱՄՈՒՄՆՈՒ ԳՈՒՅՔԱՅԻՆ
ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ*

Չաշխատող ամուսինը, որը զբաղվել է տնային տնտեսությամբ, երեխաների խնամքով, նպաստել է ամուսնու կարիերայի աճին, ամուսնալուծվելիս կարող է ստանալ արդարացի փոխհատուցում՝ համատեղ կյանքում իր կատարած եւ չվճարված աշխատանքի դիմաց:»

Հոդված 5. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

*Նախագիծ
Պ-934¹-21.06.2010-ՄԻ-010/0*

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԸ**

**Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում լրացումներ եւ
փոփոխություն կատարելու մասին**

Հոդված 1. Հայաստանի Հանրապետության 1998 թվականի մայիսի 5-ին քաղաքացիական օրենսգրքի (այսուհետ՝ օրենսգիրք) 2-րդ հոդվածը լրացնել նոր 2-րդ մասով հետեւյալ բովանդակությամբ.

«2. Պետությունը ձեռնարկում է համապատասխան միջոցներ կանանց ձեռնարկատիրական գործունեությունը խթանելու համար:»

Հոդված 2. Օրենսգրքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասը ճանաչել ուժը կորցրած:

Հոդված 3. Օրենսգրքի 201-րդ հոդվածի 4-րդ մասը «(հիմնական վերանորոգում, վերակառուցում, վերասարքավորում եւ այլն), ե բառերից հետո լրացնել «եւ (կամ) նպաստել են ամուսիններից մեկի կարիերայի աճին, ե բառերով:

Հոդված 4. Օրենսգրքի 1058-րդ հոդվածի 1-ին մասը լրացնել նոր նախադասությամբ հետեւյալ բովանդակությամբ.

«Բռնության հետեւանքով պատճառված վնասը ենթակա է արդարացի փոխհատուցման:ե:

Հոդված 5. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

Նախագիծ
Պ-934²-21.06.2010-ՄԻ-010/0

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ

Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին

Հոդված 1. Հայաստանի Հանրապետության 1999 թվականի փետրվարի 5-ի ընտրական օրենսգրքի 100-րդ հոդվածը լրացնել նոր 2-րդ մասի 3-րդ նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.

«Ազգային ժողովի` համամասնական ընտրակարգով կուսակցության (կուսակցությունների դաշինքի) ներկայացրած ընտրական ցուցակում առնվազն 15 տոկոսը պետք է լինեն կանայք, ընդ որում, յուրաքանչյուր տասնյակում պետք է լինի կին: Կուսակցությունն է որոշում ցուցակի յուրաքանչյուր տասնյակում առկա կանանց թիվը, ընդ որում մեկ կնոջից ոչ պակաս:ե:

Հոդված 4. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

Նախագիծ

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԸ**

Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին

Հոդված 1. Հայաստանի Հանրապետության 2004 թվականի նոյեմբերի 9-ին աշխատանքային օրենսգրքի (այսուհետ՝ օրենսգիրք) 172-րդ հոդվածը լրացնել 4-րդ եւ 5-րդ մասերով հետեւյալ բովանդակությամբ.

«4. Հղիության եւ ծննդաբերության արձակուրդի ընթացքում պահպանվում է աշխատողի աշխատատեղը (պաշտոնը), բացառությամբ սույն օրենսգրքի 113-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին եւ 2-րդ կետերով նախատեսված դեպքերի:

«5.Սույն հոդվածի 4-րդ մասի խախտումը առաջ է բերում օրենքով նախատեսված պատասխանատվություն:»:

Հոդված 2. Օրենսգրքի 173-րդ հոդվածը լրացնել 3-րդ մասով հետեւյալ բովանդակությամբ.

«3.Սույն հոդվածի 2-րդ մասի խախտումը առաջ է բերում օրենքով նախատեսված պատասխանատվություն:»:

Հոդված 3. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

Նախագիծ

Պ-934⁴-21.06.2010-ՄԻ-010/0

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԸ**

Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին

Հոդված 1. Հայաստանի Հանրապետության 2003 թվականի ապրիլի 18-ի քրեական օրենսգիրքը լրացնել նոր 122.1. հոդվածով հետեւյալ բովանդակությամբ.

«ՀՈՂՎԱԾ 122.1. ԿՆՈՋՆ ԱՊՕՐԻՆԻ ԱԲՈՐՏ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒՆ ՀԱԿԵԼԸ

Կնոջն ապօրինի արքրտ կատարելուն դրդելը, այսինքն՝ հորդորելը, խաբեության կամ այլ միջոցով նրա մոտ արքրտ կատարելու վճռականություն հարուցելը, եթե կինն ինքնաբերտ է կատարել կամ դրա համար համապատասխան մասնագետի է դիմել կամ այդպիսի փորձ է կատարել՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:ե:

Հոդված 2. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

ՏԵՂԵԿԱՆՔ-ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ

«Հայաստանի Հանրապետության ընտանեկան օրենսգրքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին, «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում լրացումներ եւ փոփոխություն կատարելու մասին, «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին, «Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին եւ «Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծերի փաթեթի ընդունման անհրաժեշտության մասին

«Հայաստանի Հանրապետության ընտանեկան օրենսգրքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին, «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում լրացումներ եւ փոփոխություն կատարելու մասին, «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին, «Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին եւ «Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծերի փաթեթի ընդունումը պայմանավորված է վերը նշված օրենսգրքերի ներկայացված հոդվածները Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի 7-րդ, 16-րդ, 23-րդ, 25-րդ, Քաղաքական եւ քաղաքացիական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի 3-րդ, 23-րդ, Տնտեսական, սոցիալական եւ մշակութային իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի 10-րդ, Կանանց նկատմամբ խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին կոնվենցիայի 2-րդ, 6-րդ, 11-րդ, 13-րդ, 15-րդ, 16-րդ, Կանանց քաղաքական իրավունքների մասին կոնվենցիայի 3-րդ, Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 12-րդ, Կանանց եւ տղամարդկանց հավասարության մասին հռչակագրի 1-ին, 4-րդ, 5-րդ, 6-րդ հոդվածներին եւ Վերանայված եվրոպական սոցիալական խարտիայի 1-ին մասի 27-րդ կետին, 2-րդ մասի 20-րդ հոդվածին համապատասխանեցնելու անհրաժեշտությամբ:

ՀՀ ընտանեկան օրենսգրքի 13-րդ հոդվածի 3-րդ մասի ուժը կորցնելը վերաբերում է տղամարդու եւ կնոջ ամուսնալուծությանը եւ ոչ թե երեխայի խնամքին, հայրությանը, ալիմենտին, քաղաքացիությանը եւ այլն, իսկ օրենսգիրքը 31.1. հոդվածով լրացնելը կպաշտպանի ամուսնալուծված եւ երբեւէ չաշխատած կնոջ գույքային իրավունքները:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքում առաջարկվող լրացումները եւ փոփոխությունը գենդերային ճիշտ քաղաքականություն է կանանց տնտեսական իրավունքների իրականացմանը աջակցելու եւ ամուսինների գույքային իրավունքները պաշտպանելու, ինչպես նաեւ համահունչ է Հայաստանի պարտավորություններին կանանց նկատմամբ կիրառվող բռնության դեմ պայքարելու համար:

ՀՀ ընտրական օրենսգրքում առաջարկվող փոփոխությունը, հստակեցումից բացի, պայմանավորված է վերը նշված միջազգային փաստաթղթերով, որոնք կանանց քաղաքական մասնակցությունն ակտիվացնելու համար նախատեսում են քվոտաներ, որը անհրաժեշտ ժամանակավոր միջոցառում է եւ ոչ թե խտրականություն: Մասնավորապես՝ Պեկինյան գործողությունների ծրագրի հանձնարարականի համաձայն մասնակից պետությունները պարտավորվել են տղամարդկանց եւ կանանց համար ապահովել հավասար իրավունքներ եւ հավասար հնարավորություններ 50-50 հարաբերակցությամբ:

ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքի 172-րդ եւ 173-րդ հոդվածներում լրացումներ կատարելը, բխում է ՄԱԿ-ի Կանանց նկատմամբ խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին կոնվենցիայի 11-րդ հոդվածի 2-րդ մասի ա) կետից, որի համաձայն արգելվում է աշխատանքից ազատում հղիության եւ ծննդաբերության արձակուրդի ընթացքում կամ մայրության ընթացքում՝ մինչեւ երեխայի երեք տարեկան դառնալը: Այս դեպքերում պատասխանատվություն է նախատեսվում օրենքով սահմանված կարգով (տես ՀՀ քրեական օրենսգրքի 156-րդ հոդվածը):

ՀՀ քրեական օրենսգրքի լրացումը վերաբերում է կնոջն ապօրինի աբորտ կատարելուն դրդելուն: Այս դեպքում նույնպես հանցագործության օբյեկտը կնոջ կյանքի եւ առողջության անվտանգությունն ապահովող հասարակական հարաբերություններն են, որտեղ կինը հանդես է գալիս այս հանցագործության տուժողի դերում, քանի որ նրա հանդեպ իրականացվում է թե հոգեկան եւ թե ֆիզիկական բռնություն:

Առաջարկվող փոփոխությունները ՀՀ օրենսդրությունը կհամապատասխանեցնի Հայաստանի Հանրապետության կողմից վավերացված միջազգային-իրավական փաստաթղթերին ու ստանձնած պարտավորություններին եւ գենդերային տեսանկյունից ներդաշնակություն կմտցնի ՀՀ օրենսդրության մեջ:

Նախագծի մշակման աշխատանքներին մասնակցել է իրավաբանական գիտությունների թեկնածու Գեղեցիկ Գրիգորյանը: